

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**M. Antonii Marsilii Colvmnae, Bononiensis, I. C.
Archiepiscopi Salernitani, De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure Tractatvs**

Colonna, Marcantonio

Venetijs, 1575

Cap. XXIX. Non nulla illi esse præmunienda, qui rectè hanc restitutionis
quæstionem explicare velit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61495)

Tertiò, qui restitutioni clericos adstringunt, illo etiam argumento utuntur, quòd reddituum ecclesiasticorum eos dominos esse negant. Quod sanè argumentum apud eos omnium potissimum esset, si, quod ipsi ponunt, clericos horum reddituum dominio carere, firma ulla ratione, aut lege probare possent. Sed quia nos contrarium supra non posuimus solùm, sed & aperte demonstraui- mus, in huius argumenti reprobatione nihil erit, quod hoc tē- pore elaboremus. Solent & alia nonnulla pro hac opi- nione adduci argumenta, quæ tamen, quia propositæ que- stionis scopum non attingunt, consultò prætereo: siqui- dem eò tantùm spectant, ut probent beneficiarios reddi- tum ecclesiasticorum dominos non esse: de hoc uerò sa- tis multa, et plura etiam fortasse, quàm par erat, à nobis hucusque tradita sunt.

ARGUMENTVM.

*Nonnulla illi esse præmunienda, qui rectè hanc de restituo-
ne questionem explicare uelit.*

R E R V M S V M M A E.

- 1 *Praelati, aliq̄, beneficiarij licet redditibus ecclesiasticis abu-
tantur, ad restitutionem minimè tenentur.*
- 2 *Quæ consideranda sunt, ut Praelatus abuti redditibus di-
catur.*
- 3 *Alius alio splendidius uiuere potest, pro personarum qua-
litate.*
- 4 *Ad peccata, licet minuta, refert August. si pauperibus nimis
delitiosa cibaria parentur.*
- 5 *Abbas melioribus debet uti uestibus, cum ceteris monachis
presit.*
- 6 *In taxandis rustici expensis, equus computari non debet, quia
debebat*

debebat pedes incedere.

- 7 Victus & uestitus pro personarum qualitate uariatur.
- 8 Cardinales maiorem quàm ceteri habere possunt familiariũ numerum, & edium apparatus.
- 9 Sumptuosus status, sumptuosas requirit expensas.
- 10 Presentium rerum usus qualis esse debeat, pulchrè docet Augustinus.
- 11 Superstitiosos Caietanus appellat, qui minus preciosis uestibus, & ornamentis utuntur, quàm exigat mos regionis.
- 12 Ex solo conscientie scrupulo potest quis ad restitutionem obligari.
- 13 Erronea conscientia est deponenda.
- 14 Possidens rem ecclesie ut propriam, satisfacit, si eandem, ut ecclesie incipiat possidere.
- 15 Non pugnant hæc inuicem, ut malè quis expendat, & tamen alteri se non teneri arbitretur.
- 16 Non statim, ac prælatus præter naturalem necessitatem expendit, malè uti dicendus est.

CAPVT VIGESIMVMNONVM.

- 1 **V**ICQVIB alij hac in re sentiant, puto ego contrariam sententiam longè ueriores esse, atq; intrepidè affirmari posse, † Prælatos, aliosque beneficiarios, licet redditibus ecclesiasticis abutantur, ad eorum tamen restitutionem minimè teneri: quod ipsum (ut planius à nobis explicetur) ac planè omnis tollatur æquiucatio, commodissimum esse duxi, antea nonnulla constituere, quibus quasi gradibus ad ea, quæ uolumus, paulatim perueniatur. † Primò ergo constituendum est nimis iniquos illos iudices esse, qui siquãdo Prælatum uideant largius aliquid expendentem, continuo illum reprehendunt, ac quasi luxui nimis deditum, imò

- imò & quasi furem, & sacrilegum restitutioni obnoxium illum esse statuunt: considerare enim isti deberent, non eodem prorsus iure omnes homines censeri oportere.
- 3 † Sed pro personarum qualitate, alium alio splendidius uiuere, lautioribusq; etiam cibis uti posse: quod & sanctissimi Scriptores haud grauatè concedunt, ut D. Thom. 2.2. quæst. 32. ar. 10. ad tertium. Quocirca Augustinus sermo. 4. de ani. defunct. siue 41. de sanctis, alias diuitum, alias pauperum escas debere esse statuit: † atque ad peccata, licèt minuta, refert, quòd pauperibus nimirum delitiosa sumptuosaq; cibaria parentur, cap. criminis, 25. dist. 5.
- 4 † Hinc monachorum Abbatem, quòd ceteris ipse præsideat, melioribus uti vestibus debere, putat Bald. in l. sed & si quid, ff. de usufru. Atque huius rei ratio in taxandis etiam litium expensis haberi solet. † Rustico enim, gratia exempli, equus computari non debet, cum eius conditio poscat, ut pedes incedat. Accursius in l. Idem que. §. Idem Labeo, uersicu. cum oporteret, ff. manda. & in l. seruis urbanis, ff. de leg. 3. in uersu. cibaria. ubi præterea addit hæc uerba, Non utitur familia rustica pullis alijsue delictis cibarijs, sed caseo, cepis, & fabis. † Ac denique in re omni pro personarum qualitate, & victum, & vestitum variari receptissimum est, capitu. non cogantur, 41. dist. cap. & si quæstiones, de simo. glo. in cap. clericus, 21. quæst. 1. cap. Vulteranę, 12. quæst. 1. Abba. in capitu. statuimus, de de maior. & obed. Bald. in capitu. ad aures, de rescripti.
- 5 † Nec dubium est, quin de numero familiarium, de ædium apparatu, ceterisq; ornamentis idè rectè concludatur, quæ omnia certe Cardinalibus maiora, splendidiora que licet habere, nec propterea reprehendendi sunt, quod vitę cultus splendore cæteris præfulgeant. Summ. Tabie.
- 6 † ver. restitutio uersi. decimonono quæritur: † Sumptuosus nanque status, sumptuosas requirit expensas, Ioann. Gerson.

Gerson in suo triper. de præcep. Decalog. capitu. 10. in 6. præcepto, Non furtum facies. Qua de re pulchrè ex Augu-
 stino D. Thom. quodlibet. 10. argum. 14. *Hæc ita, inquit, peragenda sunt, ut ne dum ea fiunt, quæ ad auctoritatem con-
 seruandam spectant, in superbiam degeneretur; & nedum ni-
 mium seruetur humilitas, regentis frangatur auctoritas.* † Me-
 moratu etiam dignissima sunt quæ tradit idem Augusti-
 nus libr. 3. capitu. 22. de doctri. Christiana. tom. 3. quare
 10 ipfius verba non alienum erit hoc loco referre: *Quisquis, inquit, rebus prætereuntibus restrictius utitur, quàm se ha-
 beant mores eorum cum quibus uiuit, aut temperatus est, aut
 superstitiosus. Quisquis verò sic eis utitur, ut metas consuetu-
 dinis bonorum, inter quos versatur, excebat, aut aliquid si-
 gnificat, aut flagitiosus est. In omnibus enim talibus non usus
 rerum, sed libido in culpa est. Quod igitur locis, & tempori-
 bus, & personis conueniat, diligenter attendendum est, nec te-
 merè flagitia reprehendantur, si eri enim potest, ut sine aliquo
 vitio cupidinis, vel voracitatis preciosissimo cibo sapiens utatur,
 insipiens autem fædisima gula flamma in vilissimum o-
 lus ardescat: & sanius quisq; maluerit morè Domini pisce ve-
 sci, quàm lenticula morè Esau, nepotis Abrahe, aut ordeo mo-
 re iumentorum. Nō enim propterea continentiores nobis sunt
 pleraque bestia, quia vilioribus alantur escis. Nam in omni-
 bus eiusmodi rebus, non ex earum rerum natura, quibus uti-
 mur, sed ex causa vrendi, & modo appetendi, vel probandum,
 vel improbandum est quod facimus, capitu. Quisquis, 41. di-
 11 stinct. Eadem hæc docuit. D. Tho. 2. 2. quæst. 169. † quo lo-
 co Caietanus in responsione ad 2. arg. eos qui minus pre-
 ciosis vestibus cæterisque ornamentis vtantur, quam mos
 exigat regionis, non dubitat superstitiosos appellare. Ex
 quibus omnibus intelligi potest hoc, quod quærimus, de
 restitutione non adeos omnes referri posse, qui largè ac
 splendidè viuunt.*

Alte-

Alterum illud præterea ad Quæstionis huius intelligentiam præmuniendum est, nimirum ac de re duobus modis quæri posse. Primò. n. possumus absolutè disputare, ac simpliciter, vtrum clericus, qui redditibus ecclesiasticis non eo, quo par erat, modo vsus est, ad restitutionem teneatur. Secundò, an tunc saltem teneatur, cùm quibusdam quasi stimulis conscientia impellitur, vt malè consumpta restituat. Quæ duo inter se plurimum differunt, cùm ibi vsus ipse (rectius dixerim abusus) restituendi obligationem induceret; hìc verò non abusus, sed conscientia ipsa ad restituendum obligaret. † Et certè, si de conscientia loquamur, facilè concessero, eum, qui sibi in animū induxerit, debere se male consumptos ecclesie redditus restituere, nec posse, absq; mortali culpa, id prætermittere, vel ex hoc solo ad restituendum obligari. † Nam vel

12

13

si maximè quis consideret erroneam esse hanc existimationem, tamen anteaquàm, vt erronea, deponatur, errantem ipsum arctare poterit: ita enim uideo sacrorum canonum conditores existimasse, ut Innocētius Tertius, in capitu. per tuas, secundo, de Simon. vbi ait eos, qui contra conscientiam aliquid faciunt, ad gehennam ædificare, ac statim postea hæc verba subiungit: *Licet, inquit, ex eo quod conscientiam nimis habuerit scropulosam, in difficultatem huiusmodi sit collapsus, quam utique non euadet, nisi deponat errorem ac multo etiã apertius loquitur.* Alexander III. in cap. & si quæstiones, eod. tit. *Et si quæstiones tuas de feruore religionis ad nos perferri nullatenus ignoremus, non tamen sibi est in his ultra quàm oporteat dubitandum: cum leges humana dicant, quod quidam tenui religione sacramenta etiam necessaria exhibere contempnunt, tenuem religionem vocantes, qua in talibus hesitat, ubi non est aliquatenus necessarium.* Itaque maxima cum ratione Clemens in c. ad aures, de æta. & qualita. ad eum rescribens, qui medicamen-

tis

tis exhibitis, mortis periculum nonnullis sese intulisse significauerat, admonet ipsum, vt conscientiam consulat propriam, eaque reclamante, ad sacros Ordines minime ascendat. facit. c. literas, de resti. spolia. & c. quonia omne. de præscrip. & c. omnes deinceps, S. ex his, 28. quæst. 1. c. Inquisitioni, de senten. excom. Doctõ. in ca. vigilanti, vbi Io. de Lignano, de præscrip. Bal. conf. 298. num. 7. vol. 1. Verum, vt dixi hæc obligatio, quam ex conscientia cuiusque fluere demonstratum est, ad pauperum dominiũ nulla ex parte pertinet, nec ex eo proficiscitur, quod res alienas prælatus in proprium vsum conuerterit. Quæ ratio non magis ecclesiasticos redditus, quam cæterorum omnium facultates complectitur. Quo circa hanc existimationem deponat oportet, qui eiusmodi obligatione solutus esse velit. † Idem enim hoc consilium illi quoque, qui rem ecclesiæ, vt propriam, possidere cœpisset præbet D. Thom. 2. 2. quæst. 62. ar. quinto ad quintum, nimirum, vt mutata intentione illam ipsam in posterum ecclesiæ nomine incipiat possidere. At nõ potest hoc fieri, inquit, vt ueram quis opinionem animo deleat, semper enim ante oculos hoc uersabitur, portionem, quam malè ipse expendit, pauperibus debitam esse. † Sed respondeo non pugnare hæc duo, ut sciat quis se malè expendere, & tamen id quod expendit, non esse pauperum arbitretur. Quare, licet ex eo quod malè expendat, peccati reus efficiatur, non propterea tamen obligatur restitutioni, quod pauperũ, aut ecclesiæ substantiã in proprios vsus conuertat. Maneat igitur hoc firmum in hac tota disputatione, nos de eo non loqui in præsentia, qui propriæ conscientiæ stimulis ad restituendum impellitur, atq; obligatur: sed de ea tantum obligatione, quæ ex malo vsu reddituũ ecclesiasticorum proficiscitur. † Rursus, & illud maneat, nos malum vsum non eo modo accipere, quo multi solent

lent, qui beneficiarios tum semper male uti arbitrantur, cum præter naturalem necessitatem aliquid impendunt: id enim longe secus esse satis iam à nobis paulò antè demonstratum est.

ARGUMENTVM.

Minimè quidem dubitari posse, quin parte clerici, ac moderate bonis ecclesiasticis, uti debeant, verùm si id minus faciant, nihil esse tamen, cur propterea restitutioni obnoxios esse illos existimemus.

RERVM SVMMÆ.

- 1 *Prelati, si redditibus ecclesiasticis abutantur, grauissimè quidem peccant, non tamen ad restitutionem tenentur.*
- 2 *Malus usus solus restitutioni non obligat.*
- 3 *Restituere non tenetur auarus, si uidens pauperes in necessitate positos, bona sua in mare proyiciat.*
- 4 *Testatores non videntur restitutionis conditionem adieciisse, cum passim conspicerent clericos redditus in proprios usus conuerrere.*
- 5 *Voluntas testatoris ita interpretanda est, ut censeatur se accomodasse probate consuetudini, & Pontificum constitutionibus.*
- 6 *Beneficiariorum arbitrio reddituum dispensatio commissa est.*
- 7 *Pugnant inuicem, ut aliquid libero alicuius arbitrio permiffum sit, & quòd certo modo distribuere teneatur.*
- 8 *Ut eleemosyna præstetur pauperibus, diuini iuris est; tamen quantitas iuris positiuè est.*
- 9 *Baptismus diuini iuris est, modus autem baptizandi iuris positiuè.*
- 10 *Confessio sacramentalis diuini iuris est, modus autem & ratio est iuris positiuè.*

Ieiunium